

УДК 72.01;711.00,1-3

О.В.Левченко

ЗАСТОСУВАННЯ ЕКСПЕРТНО-СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДО АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО РОЗПОДІЛУ УКРАЇНИ

Одним з основних видів архітектурної діяльності, - є створення сприятливого життєвого середовища та досягнення естетичної виразності, на території адміністративно-територіальних одиниць і населених пунктів. Сучасний рівень архітектурно-містобудівельної планувальної структури сільського господарства позбавлено індивідуальності сприйняття землі як території. Сама культура, національна свідомість, етнос формувався на базі культивування та обробки землі, де питання оптимального функціонально-планувального розміщення завжди були найактуальнішими.

В розрізі цих ідеалів та проблем «на виконання пункту 1 доручення Прем'єр-міністра України Ю.Тимошенко від 11.01.2008 №1222/0/1-08, пункту 15 Плану заходів на 2008 рік щодо реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19.09.2007 №745-р та в розвиток Концепції державної регіональної політики, схваленої Кабінетом Міністрів України 02.07.2008, Міністерством регіонального розвитку та будівництва України розроблено проект Концепції реформи адміністративно-територіального устрою в Україні» [1, с.1]. Обраний напрям концепції безпосередньо пов'язаний з реалізацією принципів, сформульованих в «Концепції сталого розвитку населених пунктів України»¹, законами «Про планування і забудову територій»², «Про Генеральну схему планування території України»³, «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України»⁴, «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в

¹ Постанова Верховної Ради України «Концепція сталого розвитку населених пунктів України» від 24 грудня 1999 р. №1359-XIV.

² Закон України «Про планування і забудову територій» від 20 квітня 2000 р. №1699-III.

³ Закон України «Про Генеральну схему планування території України» від 7 лютого 2002 р. №3059-III.

⁴ Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23 березня 2000р. №1602.

Україні»⁵, що покладає підвищену відповідальність на шановних співробітників міністерства, які є авторами даного документу. Головною причиною для розробки даної концепції стало те, що, як відзначається, «...в Україні так і не було сформовано струнку, зрозумілу, таку, що відповідає потребам її розвитку, систему адміністративно-територіального устрою» [1, с.3]. Натомість український довідник 2001р. не містить зазначених недоліків адміністративно-територіального устрою, а визначає рівні об'єктів планувальної організації території та дає наступне визначення: «Планувальна організація території (процес і результат) – це раціональне просторове поєднання функціонально-територіальних елементів (виробництва, розселення, природокористування), які об'єднуються структурами управління з метою створення і підтримання повноцінного середовища проживання людини» [2, с.9], де для будівельника та архітектора усе зрозуміло та логічно.

Таким чином, здатність виконувати експертний аналіз - це не тільки питання наявності спеціальних знань та рівня кваліфікації. Для цього потрібно мати й дуже вузькоспеціалізовані навички та вміння, розбиратися в конкретній ситуації в даній предметній області. Таким чином, бути експертом та мати загальну, навіть і спеціальну освіту - це далеко не одне й теж саме.

З іншого боку, оцінка території з погляду програмних цілей розвитку суспільства, така, що відповідає потребам його розвитку, та відповідних їм нормативів (соціальних, виробничих, містобудівних, екологічних та ін.), а також з боку відношення у системі типу «людина ↔ середовище», дозволяє виявити об'єктивні закономірності просторової взаємодії різних сфер життєдіяльності суспільства у процесі регіонального планування та моделювання планувальної організації території. А це не може бути відтворене ймовірнісним враженням та баченням, а формується та перевіряється часом. Такий підхід до вивчення просторово-територіальних об'єктів виклав знаний вчений з містобудівельних питань, Ю.Білоконь. Еволюційна концепція, що виклав Ю. Білоконь, щодо методології регіонального планування дає підстави для систематизації методів та моделей, які застосовуються в регіональній науці, на статичні та динамічні [3, 4, 5]. Отже і історичні чинники еволюційного процесу перетворення навколишнього середовища у організовану систему землекористування, є як статичною так і

⁵ Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 16 січня 2003р. №433-IV.

динамічною формою розвитку цивілізації на етапі становлення та визначення державності та її регіональної політики.(Рис.1) Дискретне статичне уявлення регіонів дає підстави для більш досконалого їх вивчення в якійсь одній важливій для дослідження фазі їх безперервного розвитку, динамічне – дає змогу побудувати сукупність зв'язків щодо виникнення, розвитку та подальшого управління життєдіяльністю цієї системи (Таблиця 1).

Таблиця 1.

Синтетична модель аналізу та синтезу еволюційних тенденцій в регіональному плануванні.

	<i>Методи та моделі аналізу стану об'єкта</i>	
	<i>Статичного</i>	<i>Динамічного</i>
<i>Функція об'єкту</i>	Закономірності міграції. Зони функціонального впливу. Теорія центральних місць. Гравітаційне моделювання. Регіональна ієрархія.	Теорія прийняття рішень. Циклічність явищ «хвилі» нововведень. Полюси зростання. Періодизація змін.
<i>Просторова форма</i>	Геометрія мереж поселень та комунікацій. Зони їх концентрації. Поляризовані осі. Планувальний каркас.	Аналіз та екстраполяція тенденцій. Порівняльна (рейтингова) типологія напрямів руху елементів планувального каркасу.

Таким чином, моделювання організації території дозволяє обґрунтувати всю сукупність конструктивних рішень проектів, визначити раціональніший для даної системи розподіл території між різними функціями, види та інтенсивність господарської діяльності, взаємне розміщення виробничих і невиробничих об'єктів, трасування інженерно-транспортних комунікацій і т.д., що, як наслідок може потребувати й зміну адміністративно-територіального розподілу, а не навпаки.

Відповідно до переліченого, можна сформулювати наступне твердження. Експертна система для містобудування та адміністративно-територіального планування - це програма дій, яка оперує з знаннями в вузько визначеній предметній області з ціллю виробітку рекомендацій чи рішення проблеми. Перелік типових задач, що вирішуються за допомогою експертних систем, включає: вилучення інформації з першочергових даних; діагностика невідповідностей; структурний аналіз багатofункціональних об'єктів; вибір конфігурації неоднорідних

багатокомпонентних систем; планування послідовності виконання операцій, що призводить к заданій меті.

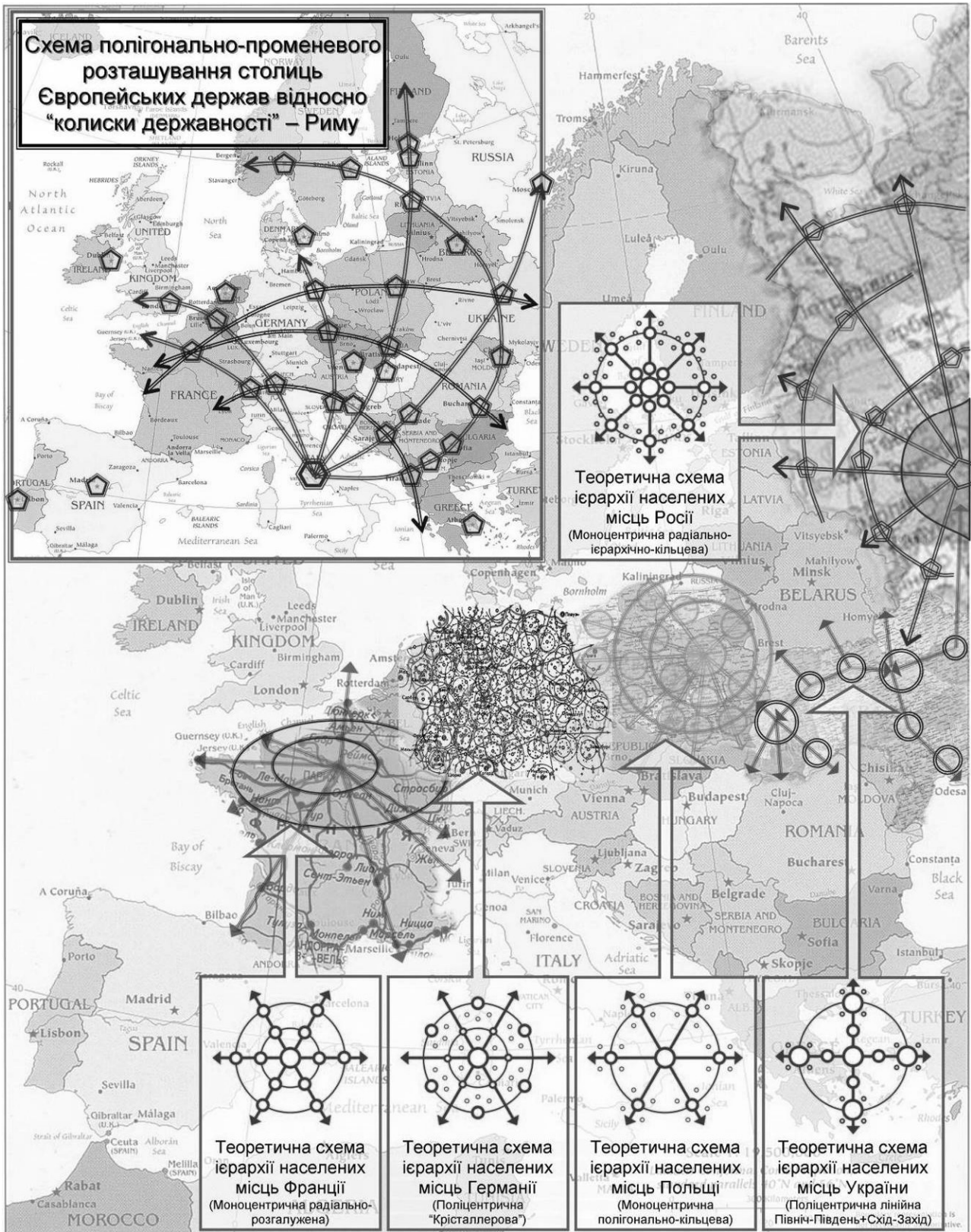

Рис.1 Планувальні структури еволюційного розвитку систем розселення держав Європи (історичні чинники розвитку державних планувальних концепцій регіонального розміщення).

На базі розглянуто питання регіонального розвитку соціально-економічного зонування (спеціалізовані економічні зони та території пріоритетного розвитку), розкриваються рівні проектних робіт з регіонального планування в системі адміністративного устрою. Онтологічна модель району при цьому, є локалізованою моделлю верхнього рівня ієрархії згідно теорії демоекосистемного середовища, бо наслідуює усі ознаки верхньої батьківської ієрархічної структури. Отже, функціонально-структурна модель району, є інкапсульована комунікаційними процесами поточного та верхнього рівня ієрархії системи. Система обмежень також виходить з ієрархії адміністративно-територіальної структури планувальних процесів. До обмежень можна віднести «дії» верхніх рівнів ієрархії системи. З іншого боку це обмеження що виходять з ресурсного потенціалу та факторів впливу на територію (кліматичні, екологічні, антропогенні...).

Таким чином з позиції загальної теорії систем адміністративний район, як система – є регіон з самодостатнім функціонуванням (виробництво, рекреація, селитьба, комунікація). А проекти такого рівня, це вид системної діяльності, синтез територіально-планувальних аспектів та господарської діяльності.

Література:

1. Міністерство регіонального розвитку та будівництва України «Проект Концепції реформи адміністративно-територіального устрою в Україні» від 16.10.2008 р. №4/5-518.
2. Містобудування. Довідник проектувальника / за ред. Т.Ф.Панченко. – К.: Укрархбудінформ, 2001. – 192с.
3. Білоконь Ю.М. Регіональне планування (теорія і практика) / За ред. І.О.Фоміна. – К.: Логос, 2003. – 246с. с іл.
4. Білоконь Ю.М. Планувальні концепції в західній Європі// Зб. наук. праць «Регіональні проблеми архітектури і містобудування». Вип.3-4.– Одеса: Астропринт, 2002. – С.23-27.
5. Білоконь Ю.М. Функція та структура форми в регіональному плануванні/ За ред. І.О. Фоміна. – К.: Кий, 2002.- 98с.

Анотація

У статті розглянута необхідність та якість застосування експертно-системного підходу до адміністративно-територіального розподілу України.

Аннотация

В статье рассмотрена необходимость использования экспертно-системного подхода к административно-территориальному устройству Украины.